

ÁLLATOK VÉDELME.

† kolozsvári állatvédő-Egyesület havi közlönye.

Szerkeszti:

ÉBER ERNŐ.

Kéziratok a szerkesztő nevére <i>Deák Ferencz-utca II sz.</i> kéretnek. Előzetések és pénzküldemények az egyesület pénztárosa <i>Virányi István</i> úr (Hosszú-u. 9 sz.) ezimére intézendők.	Tagoknak tagsági díj fejében jár. <i>Előfizetési ár</i> Egész évre — — — — 2 kor. — áll. Fél évre — — — — — 1 kor. — áll. Számonként — — — — — kor. 20 áll.
---	---

VIII. évfolyam. Kolozsvár, 1903. Május. 5. szám.

TARTALOM: Isten madarai. *Andronicus*. — Egy merész lövés. *Herman Ottó*. — Madaraink téli tartózkodásukon. *F. L.* — A szürke medve. *Kardosné Szabó Amália*. — Miért költöznek a madarak. *E. E.* — *Állatvédelem és állatvilág*: Állatok barátsága. — Dominózó kutya. — A teknősbéka esze. — 1902-re folytatólag és 1903-ra tagsági díjukat befizettek névsora. — Kérelem.

Isten madarai.*

Irtá: *Andronicus*.

A mult havi óriási hózivatar közt fagyos, szeles, kietlen napfényben érkeztek meg Budapestre az idej első fecskék.

Ah, mint fájt szegénykékért a szívem.

Kétségbeesetten keringtek a Gellért déli lejtője fölött, a hëhavazott virágzó fak körül. Fájdalmasan visszatetsző, hazug látvány volt az alma- és körtefak ága-boga kettős hóréteggel nehezítve. Az első hórétég a temérdek eleven szüzfekér virág. A második a valóságos halotti hó, mely e virágzásra rakodott s üres, kékes fehérségével vált emennek mélyebb, melegbb sárgafehérségétől. Es a szegény kis fázó fecskék a metsző északnyugatiszél otromba nekibödülésével viaskodva, nyilván azt kérdezték csapongó keringésükben, mi ez, Uramtia, mi ez?

Kékhátú, fehérhasu molnár-fecskék voltak ezek, a kiknek teste nem olyan karcsu és farka nem olyan hosszán, finoman villás, mint a legszebb fajtaé, a füstli fecskéé. Ugy tudom, könyvből is, tapasztatból is, hogy a legszebb fajta, a füstli fecske, in-

* A *Magyar Nemzet* április 15-iki számából.

kább csak falun és pusztán fészkel, a hol az ember nem építi be rideg kővel s hideg üveggel a háza minden nyílását. A városok téglás, köves, üveges, kemény világának csak a sokaságos molnár-fecskéből jut. Azok a még jobb építők, míg a füsti fecskék a kedvesebb tolakodók. Ezek befurakoznak a falusi pallérhagyta nyílásokon az emberi építkezések meleg belsejébe, a hol a fedetlen fél-fecskefészkek is megteszi. A molnár fecske beéri a városi párkányok, ereszek és falzeg-zugok nyújtotta bázisokkal, melyekhez tökéletes, fedeles gömbfészket tapaszt s ajtót hagy rajta a ki s bejárhatás végett.

Tehát a városlakó, kevesebbé eszményi molnár-fecskék voltak azok, a kiket a múlt hó 19-ik napjának fágyos, szeles délelőttjén megérkezni láttam. Különb, hogy ne vétsek e szegény másodrangú városi fecskék ellen, megállapítom, hogy ezek nemcsak a jobb kőmivesekék, hanem színre nézve a szebbek is. A büszke, arisztokratikus *agrár*, a füsti fecske, mindössze kecses formáival s még nyilalóbb röptével különb.

Hanem, ugy olvasom az *agrár*, a füsti fecske előbb érkezik, mint a városlakó. Tehát, ha a múlt hó tizenkilencediki zordonságban már a molnár-fecskék is itt voltak, akkor a füsti fecskék künn, a vidéken már a tizennyolczadiki s a még előbbi rettenetes napokat is itt érték. Óh, mily keserves lehetett nekik! Mennyit szenvedhettek!

De rettenetes lehetett a molnár-fecskék hazautazása is. A kiket tizenkilencedikén én láttam, azoknak valahol a Karst felett köllött a tizennyolczadiki rémes hó-örkánon keresztül vergődni. Mennyi hullhatott le kimerülve, agyongémberedve, különösen a még gyengébb ifju s a már gyengébb öreg nemzedékből.

Tavaly úgyancsak április tizenkilencedikén láttam az első fecskéket. Akkor még nem igen tudtam a két faj megkülönböztetéséről. De, mert a tavalyi elsőket künn a Rákoson figyeltem meg, mikor a Pascal-malom felé újra birtokukba vettek egy régi fészkekkel teli tapasztott istálót, a mai tudományommal azt vélem: azok füsti fecskék voltak.

Az a tavalyi fecske-érkezés valami gyönyörű volt!

Előbb egy-két váratlan fekete villanás a tiszta kék tavaszi ég magasságából le a Rákos gyöpszinéig. Egy pillanatig szinte a gyöp színén uszik az egy-két fekete pont, aztán hullámvonalban megint magasra csap. És végül ott leng, ugyszólván csak ott csüng a levegőben... Igen, igen! Ezek fecskék! Az első fecskepár!...

De rövid vártatva már egy egész csapat kering, czikázva, lejtve, a levegőben játszodva, egy tanyai istálló felett. Majd egy, majd két és több kémszemlész lecsappan a magasból s besurrán az istálló tört ablakain. Mihamar megint kisurrán s fölvég a csapathoz, a magasba. Jelenti alásan, hogy a régi fészkek az istálló bizalmas, állatgőzös, kellemetes melegében rendben vannak. És erre egyszeriben lerebben az egész csapat s száll ki-s be az istállóablakokon csapongó telhetetlen örömmel, majdnem rajozva, sűrűn, akárcsak a méhek a köpü-nyílás körül. Öt percz mulva már az istállóbeli fészkek mind egytől-egyig el van foglalva, meg van szálva egy-egy csicssegrő, boldog fecske-pártól.

Vajjon igaz-e az a közhit, vagy tán tudományos tétel, hogy ezek a régi fészkek valóban éppen azoké a fecskéké voltak az elmúlt őszön, a kik most beléjük szálltak?

Jóleső gondolat, hogy: igen. De a magamféle megálgatózott kétkedő, hiján lévén a biztos tudománynak, sokszor olyan rosszat is gondol, hogy: — hátha nem? Hátha csak úgy van az, hogy a fecskék ősszel általában délre verődnek, tavasszal meg általában ide északabbra, — s az már csak esetlegesség, hogy melyik fecskeegyen, melyik csapattal hova kerül? A melyik csapat előbb ér hozzánk, az ellepi a nálunk készen talált tavalyi fészkeket, nem kérdezve, hogy ki építette azokat s kire vannak írva a fecske-telekkönyvben?

A ki nemcsak olyan tudatlan madárkedvelő, mint magam, hanem avatott ornitológus, az bizonyára tul van már az efféle kétségeken. Sőt, ha azt a csodát veszem, a mit én is bizonyosan tudok a postagalambokról, nincs rá okom, hogy a fecskék *egyéni* hazatéréseben valami hihetlent lássak. Miskolczon egyszer egy házban laktam a katonai postagalamb-állomással. Ez állomásról kalitkában és vasuton vitték a postagalambokat Lembergbe. Ott szabadon eresztették őket s azok bámulatos rövid idő mulva visszaérkeztek a miskolczi állomásra.

Hát honnan tudták a torony iránt visszahozó légi utat?

Különben, a magam vizslakutyáját is vasuton hozattam valahonnan. Abauj-Tornából s mikor, alig egy-két hét mulva, elveszett, hamarosan megjött a távirat, hogy Black ott van a régi hazájában. Sovány volt a vizsla a nagy gyaloguttól, mint az agár, de egyébként kutyabaja sem esett.

Meg aztán igaz: van egy igen kedves személyes tapasztá-

latom, mely a verébanyának fiókjaihoz való nagy szeretetét és rendkívüli utkéreső értelmességét egyképpen bizonyítja.

Parasztyerekek verébfészket hoztak Leányfalun a gyerekeinknek. Néhány csúpasz, rut, sárgaszájú kis verébfiók tátogott, csipogott a fészekben. Ezt mindenestül egy zsalugáteres ablakba helyeztük, belül a szobában. Egy óra sem telt belé, már idézhettük a verssort, hogy :

Ki kopog, mi kopog ?

És travesztálhattuk erre, hogy:

Ki csipog, mi csipog ?

Mert egy nagy veréb folyton ott röpködött, csipogott kívül a kertben, épp azon zsalugáteres ablak körül, mely mögött a fiókos fészek rejlett. A mint leeresztettük a zsalugátert, a résen mint a nyíl csapott be a nagy veréb s megetette a fészekben tátogó kicsiket. Jött ment ki s be a gáter-résen s hordott nekik egész rendszeren.

Most már megpróbáltuk a fészket más szobába vinni, melynek ablakai a kert tulsó oldalára nyíltak. Az anyaveréb rögtön oda is eltalált. S ha nem is ablakba tettük a fiókos fészket, hanem a szoba belsejében rejtettük el, akkor sem jött soká zavarba, egy-kettőre megint csak ott volt a kis falánk tátogóknál.

Ez idő óta értem, mért szólítja a somogyi paraszt anya szeretete hevében a gyermekét *kölykem-verémem*-nek.

A jószívek megnyugtatóására közlöm, hogy a helycserélés próbákkal nem kizártuk soká a verébcsaládot, hanem hamarosan kivittük a fészket s alkalmas helyre tettük künn a szabadban. Ez expedíció közben már az anyaverében kívül még egy vén veréb keringett folyvást felettünk. Valószínűleg az édes jó papa.

Különben hasonló módon visszaadtuk a szabadságát egy nálunk nevelődött, iszonyatosan vijogó, kegyetlen husfaló vércsének is. Messze vittük ki az erdőre s ott reptettük el. De a vércse-vijogást a háztetők felett ezután is sokszor véltem hallani. Én azt hiszem, hogy a mi kegyetlenünk sokszor hazajárt.

Egyszóval, a mi keveset az állatok, kivált a madarak körül szerzett tapasztalatomból tudok, az inkább arra indíthatna, hogy higgyek az állatok egyéni életében, semmint hogy kétkedjem abban. De, ha e tekintetben mégis kétkedő vagyok, nemcsak magam vagyok az. Mi emberek — bizonyára vallási tanaink alapján — általánosan megrögződünk abban, hogy rajtunk kívül

nincs öntudatos értelem, nincs egyéni élet, hanem csak ösztön és faji élet van. S ha egyszer abban korlátozódik az állatokról alkotott itéletünk, hogy egy típus keretén belől minden egyes állat tökéletesen *mindegy*, akkor nehéz elképzeinünk: mért volna egy bizonyos fészek éppen egy bizonyos fecsképárnak holtig biztosított tulajdona s majdan gyermekeire szálló hagyatéka? Mikor pedig megszokott elképzelésünkkel ellentétes való dolgokat látunk, akkor azok úgy izgathatnak bennünket, mintha csodálatos, kivételes érdekességek volnának.

Ime, én magam, a ki pedig néha már-már azon kapom magamat, hogy több állatot tartok szeretetreméltónak, mint embert, nem tudok nyugodtan hinni a fecskék egyéni életében, hazaszeretetében, tulajdon-érzetében. Hasonlatosképpen csak kedves legendául veszem, hogy ama kedves falusi tetők gólyafészkeire, melyek a régi Vasárnapi Ujság czimlapján oly jóízűen voltak lepingálva, éppen azok a gólyák jönnek meg tavasszal, a melyek ősszel bucsut vettek tőlük. Hallottam ugyan affélet, hogy távozó gólyák nyakára jeleket kötöttek s hogy a visszatért gólyák nyakán ott csüggött az a bizonyos jel, de valóban nem tudom: igazak-e ezek a mesék?

E mellett családi életem kiegészítő része négy kis madár. Három kanári, meg egy csiz. A kanári, az csak afféle műmadár. Az szabadon, abban az alakjában, a melyben szobáinkat élénkíti, nem is létezik. A sárga szoba-kanári csak kalitkabéli tenyésztés mesterséges eredménye. Alig több egy-egy eleven Sternberg Armin-féle zenélő doboznál. S mégis látom napról-napra, hogy három kanárink három különböző egyén. Himfi — ez az elsőnek neve — igen szép urficska s rendkívül bájos moll-nótát tud, de erre jobbára csak akkor gyujt rá, ha zongorát hall. Koboz, a második, valamikor vigan csattogott mindenféle nótát, de ujabban majdnem egészen elhallgatott. Azt hiszem, a mióta a harmadik, a Dalos, kétszer egymásután kihalt a szomszéd kalitkából. Azért kétszer egymásután, mert, a mikor az eredeti Dalos halt ki belőle, helyébe csempésztük egy egészen hasonló másodpéldányát, hogy a gyerekek ne sirjanak. Hanem a másodpéldány Dalos sem élt sokáig s ennek halála már nem maradhatott a gyerekek előtt sem titokban. Az elárvult Dalos-kalitkába jött azután, jóval később, az ugynevezett Ujkis. A furcsa *Ujkis* név pedig nem más, mint az *uj kis kandri* rövidítése. Ez az Ujkis sokkal kevésbé szép és mindenképp egészen más, mint a többi, hanem az ének-

lésben valamennyinél százszor szorgalmasabb. Folyvást skálázik, dalolász, füttyörész és csattog, mintha fizetnék érte. Szinte csodáljuk, hogy bele nem szakad. S lényének egész külső formája azt fejezi ki, hogy neki mulasztthatatlan sürgős dolga az éneklés, ő azt nem kedvtelésből, hanem szigorú kötelességérezetből cselekszi.

Fő és legkedvesebb madarunk azonban s a leghatározottabb egyéniség mind között mégis a kis csizünk. Ez már aztán nem műmadár! Ilyen van az erdőkön is. Potom husz krajczáron szereztük, de a mi mulatságunk van benne, az husz száz forintot is megér.

A keresztségben a Csibész nevet kapta. Azért, mert vig, pajkos és szemtelen, akárcsak a budapesti utczákon istentelenkedő csirkefogó-kölykek, kiket régebben csirkászoknak hittak, az újabb diágyerek-nyelv azonban csibészeknek nevez. A mi csizünk Csibész nevét én, Bob herczeg sikere óta, belügyminiszeri engedély nélkül Fedák Zsazsára akartam változtatni. Mert ő is csak igen kedves és ő sem tud énekelni. Csak teszi a kis hunczut, mintha énekelne silány hangocskáján. De bérnálási kísérletem megtört a háznépem konzervatívizmusán és csizünk maradt: Csibész.

Hát ez a Csibész végtelenül kedves egyén! Kalitkája a nap nagy részében tárva-nyitva s ő kijár, kalandozik, tréfálgat az egész lakásban. Végiglátogatja legelőbb is a kanárikat. A deli büszke Himfinek nyilván bókokat csipog be a kalitkarácson, mert az mindig igen boldog, ha Csibész jön. Kobozzal hosszan eltrécsel, Ujkist azonban mindig felingerli, a szárnyvergődéses dühbegurálás legvégső határáig.

Aztán Csibész legkedvesebb tartózkodási helye a gyerekszoba villamos lámpájának csigán járó zsinórja. Ezen elkapaszkodik ide-oda, mignem kedve szottyan másfelé is körülnézni a lakásban. Mihamar megint visszatér s miután a zsinóron már eleget mulatott, bemegy egyet enni-inni a kalitkájába. Megint kijön, megvizsgálja a szobában levő virágokat. Kinézeget kissé az ablakon, majd pedig szeszélyesen kalandozik. Hol itt bukkanik fel, hol ott. Valameddig állt a karácsonyi fenyőnk, — már pedig azt mi ki nem dobjuk, míg tüit egészen le nem vedli — Csibésznek különösen jó dolga volt. Ugy bevette magát annak ágai közé, úgy elbujt ott, hogy sokszor hiába kerestük volna, ha idejekorán hangot nem ad. De a kópé rendszeren megnyikkan valahol, ha nagyon keressük s szükség esetén szé-

pen meg is engedi fogni magát. Csak annyit kíván ilyenkor, hogy előbb sötétítsük be kissé a szobát. Mihelyt némileg a' hitben lehet, hogy már esteledik, csöndesen megadja magát s nem bánja, hogy kalitkájába csukjuk. Ám a teljes világosság — szerinte — teljes szabadságra ad jogot.

Mindezen emberi madárkákon napról-napra láthatom az egyéniséget s mégis az Isten madarának, a szép női kivéve, a minden más földi lélynél kecsesebb fecskének egyéniségében kétkedem. Valóban szeretném, ha ez csak a magam tudatlanságán mulnék. De attól tartok, hogy tudós madarászok is vannak, a kik a fecskék fészek-tulajdonjogát nem veszik komolyan.

És hátha a tavalyi fecskepár a nagy ut közben el is vészett? Az idei vándornapok galád zimankójában ez megtörténhetett nem egygyel. Ki foglalja el akkor a tavalyról itt maradt fészket? És mi réven, mi jogon? Üresen, hál' Istennek, régi fecskefészkek nem igen szoktak maradni. Nekünk pedig: fecske — fecske. A melyik a házunk ereszére tapasztott régi fészkekbe kvártélyozódik, az nekünk mindig éppenséggel a tavalyi.

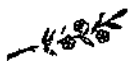
Két évvel ezelőtt már áprisi 8-ikán láttam az első fecskéket Buda és Szent Endre közt a mezőn. Évekkel ezelőtt az északolaszországi Lago di Como mellett még korábban, márczius hó közepe táján.

Egy Nápoly környékén töltött husvétomnak bájos emlékei közt pedig az egyetlen gyűlöletes jelenség egy barna bársony jelmezes hős talián cacciatore, ki hetykén vállára vetett Lancasterével mód felett elragadta a signorinákat, midőn ledurrogatott szegény fecskék kötegeit rakta elibök vadászsákmányul.

Én szeretem az olaszokat, de azért efféle hőseik felakasztása nem keserítene el tulságosan.

Irigylek ellenben minden embert, a kinek az Isten madarához s madaraihoz általában több köze s több tudománya van, mint nekem. A madarászat, az ornitológia — ah, az igen kedves, mélységes, nemes foglalkozás lehet!

Valahányszor kedvteli szívvél, de szaktudomány nélkül belékontárkodom, mindig eszembe jut: milyen boldog ember lehet immár Herman Ottó! Ő régebben pókokkal és politikával bajlódott. Most már a madaraknak szentelheti az életét. Mily kedvező sorsfordulat! Mennyivel különb dolog ez, mint amaz!

Egy merész lövés.

A galamblövékre irányozza: **Herman Ottó.**

Akár csak valami csatatéren, oly rendszeres puskaropogás rázkódtatta meg egykoron Montecarlo légkörét.

Transvaalban sem szólt a lövés sűrűbben és rendesebben, mint a versenytéren, amidőn szent Lankaszter hívei a galamb-lövés nemes sportjának áldoznak és hódolnak.

S ez a ropogás, hajh! be sok galambnak oltotta ki életét s ráadásul bizony-bizony sok emberi szívet sebesített meg...

Most pedig reám támad az a nagy föltevés, hogy nekem, mint az álliatvédő egyesület „teremtőjének“ — no meg mint afféle „Generalgewaltiger“-je mind annak, ami hideg- és melegvérű teremtésekre vonatkozik, — hogy tehát nekem ekölcsi kötelességem nagy urakkal egy patrónból sörétezni, vagy fegyveremet, a tollat, valóságos Kirner- és Springer-fegyverek ellen kilödőzni.

Kezdem tehát, még pedig a mindenkor hasznos rövidség okáért, az Ararat-hegy táján, amelynek csúcsán állítólag Noé bárkája a szárazon megfeneklett. Épen itt kezdődik ugyanis a Columbák nemes nemzetségének története, még pedig a fehér válfajé, amely azóta is a béke, az ártatlanság, a szerelem, a hűség, sőt az isteni bölcsesség jelképévé is avatott.

Reá is termett ezekre ez a madár. Tollazatának szeplőtlen tisztasága, a szem szelidsége, az alak szépsége s a teljes fegyvertelenség, mindezek praedestinálják a gyöngédség s nemesség szimbolumává.

A fehér galamb hozta el az olajágot, jeléül annak, hogy a Mindenható kibékült teremtményeivel.

Az Isten szelleme a fehér galamb képében jelent meg az apostolok árva fejei fölött s így jelent meg Alláh nagy prófétájának is, — igaz, már reálisztikusabban, a mennyiben a próféta vállára letelepedett; afölött, vajjon az isteni bölcsesség magvait hordta-e a próféta fülébe, vagy — mint némelyek állítják — prózai zabszemet szedett-e onnan, afölött ne vitatkozzunk, mert elvégre is a szimbolum kérdése forog fönns ez mindenesetre találó is, nemes is.

Mint az ártatlanság, a szerelem, a hűség és a béke jelképe a galamb a mérsékelt öv összes népfajainak költészetében ünnepelelt madár; a magyar szerelmi népdal „galambom“ nélkül nem is képzelhető. Oh az a szerető olyan tiszta is, mint a galamb;

hűséges, mint a galamb; szelid, mint a galamb; és a galamb viszi a szerelem hírét a szerető ablakára.

A galamb életmódja és minden tulajdonsága valóban arra való, hogy minden nemes érzelmenek, tulajdonságnak jelképévé avassa a madarat.

A galambpárok hűsége már régóta példabeszéd; a galambnak születése helyéhez való ragaszkodása szintén az, s e tulajdonságát anyagiassá irányu korunk fel is használja a galambposta képében; a galambpárok csókolódzása csak olyan szép s csak olyan jelentőségű, mint a boldog emberpároké; a galamb turbékolása a boldog szerető fülében úgy cseng, mint legmagasztosabb kéj szava; a boldogtalanéban úgy hangzik, mint a legmélyebb fájdalom panasza; a reménytelenül küzdő fülében úgy, mint a kínzó vágyak kifejezése; és igaz, hogy a galamb turbékolásában érzelmek rejlik, hiszen a melikas mélyéből ered.

Szóval a galamb szeretetreméltó madár.

Hát szép tulajdonságaiért, no meg azért a szerepeért is, a melyet az emberi szellem életében, a képzelőtehetségben játszik, talán mégis megérdemelné ez a madár azt, szükségtelen, könnyen elkerülhető kintól megmentésük, ha már csakugya; úgy kell annak lennie, hogy szent Lankaszter tisztelői nálánál alkalmasabb czéltáblát nem találjanak.

S hát miben áll az a kínzás?

A szegény párok százával szoronganak a tyukász-kosarakban; a lövő helyen legtöbbszörre verőfényre kerülnek, — hát tátott csőrrel ott libegnek, *egy csöpp vizök sincsen*: félig aléltak, mielőtt még az ólom átjárná testöket.

A verseny szabályai szeriint továbbá csak az a lövés számít, a melynek áldozata egy meghatározott körben esik le, a kör egy méternyi magas háló által van bekerítve.

A körben eső áldozatok, igaz, hogy felszedetnek, s ha még élnek, végkép meg is öletnek; de azokkal, melyek a körön kívül esnek, nem törődik senki sem, pedig hány van köztük olyan sebesült, amely összezúzott lábbal órahosszat is ott vergődik, festi vérével a gyepet, hogy kinok között lassan kimuljon!

Kérjük tehát szent Lankaszter mélyen tisztelt híveit

Szabad!

No tessék! a postás egy csomagot hoz, jegye „New-York“ feladója Mr. Henry Bergh, tartalma egy röpviv, ennek czime: „So

called Sport and its Victims“, ezimképe egy szörnyen összelőtt, haldokló galamb, az első oldalon a new-yorki állatvédő pecsétje: egy összerogyott gebe, melyet a kocsis ostoroz, az őrangyal meztelen karddal az állat védelmére kél; következik egy új czim: „Pigeon Slaughter“.

Nos, azok a furcsa amerikanusok veszettül éles lövést kölcsönöztek maguknak Nagy-Britanniából.

Közhirré tétetik ugyanis, hogy a brit királyi ház a galamb-lövészettől megvonta pártolását s hogy a waleszi herczeg — ma VII-ik Edvárd király — a többi herczeggel kilépett a Hurlingham-klubból, követte a brit hadsereg s az önkéntesek egész tisztikara.

Az az amerikanus ugyancsak kiaknázza a dolgot. — Ej mit? én is néki bátorkodom.

Hát kiállanak azok a lövészek, nem egy köztük igaz vadász és halomra lövik a galambok százait.

Nézem, nézem a dolgot s eszembe jut a kérdés: vajjon miféle szemmel nézheti ezeket szent Hubertus? Alapos kétségeim vannak az iránt, hogy az igaz vadászok szentje galamblovó szent Lankeszterrel egy felhőn árulná a virtusi.

A század elején a kereskedő legényeknél (böcsánat! a segédeknel) az a divat járta, hogy vasárnaponkint pisztolylyal kakasokat lövöldöztek; a vasárnapi lovaglás és lesipuskázás sportjának kultuszát az növelte, hogy csak egy szabad napja volt s ez épen vasárnap volt. A dolognak pszichologiai és élettani oldalával most nem foglalkozom bővebben, csak azt jegyzem meg, hogy szakasztott abba az országba tartozik, a melyben például a borbélynak költői és gitározási, a csizmadiának kiváló poliuizálási hajlama is található.

Hát kisütöm: hogy én kevésbbé csodálkoznék azon, ha egy vasárnapal rendelkező legénység rávetné magát a galamb lövészetre, mint a mennyire nem fér a fejembe, hogy igaz vadászok, kik bátran szembeszállnak a medvével, tigrissel, oroszlánal, oly galambokat lövöldöznek, a melyeknek farka megcsontkittatott, — oly vadászok, kiknek a vadászat minden neme hétköznap is hozzáférhető.

De hát ez elvégre is izlés dolga s »de gustibus non est disputandum«. Érjük be avval, hogy vizet kérjünk a szomjuhozók számára, no meg gyors halált azoknak, a melyek a körön kívül esnek.

Lőttem!

A Jövendőből.

Madaraink téli tartózkodásukon.

A Földközi tenger országaiban van egyesítve mind az az előny, a mi miatt azokban a leggazdagabb állatvilág létezhetik. Déli klíma, a természettől dúsan megáldott vidék, hol a föld valamennyi terméke gazdagon tenyészik. Zord, hóval fedett hegységek, lassan emelkedő dombok, tölgyfaerdők, platán és fenyők, myrtus bokrok, babér és tarka virágok, a legbujább növényzettel fedett rétek, terméketlen sóval borított pusztaságok, mocsaras, posványos vidékek váltakoznak és együtt paradicsomot alkotnak a madarak számára.

Hanem e látszólag örökké kék ég alatt elterülő földeken is gyakran süvölt végig a hideg északi szél és a magasabb vidékeken nem egyszer rázza meg a tél hófehér üstökét. A levegő lakói a lapályokra menekülnek és megosztják tartózkodási helyüket idegen vendégekkel, kiket szintén a rideg klíma űzött ki éjszakai otthonukból. Az éjszakai madarak is itt telepedtek le.

A szalonka nagy tömegben jelenik meg az örökzöld bokrokkal benőtt völgyekben és a pompás olajberkekben. A kis szalonkák a mocsaras rétek és mezőket megosztják a bibiczvarju és seregélylyel. A jégmadár hangos szóval röpül a tengerparton végig. A fecskék nagy sereget képezve keresik mezőn, szőlőkertekben élelmüket, hol legnagyobb ijedelmükre már sólymók is tanyáznak. A tengernek sekélyebb részei a legkülönbözőbb fajtájú kacsákkal vannak benépésítve és ha felijeszítik őket, manóörgésszerű robajjal menekülnek. Az oleander és myrtus cserje bokrok még eléggé elárvultak, mert kényes lakói még messzebb délen töltik a telet. Nincs ének, nem hallani szerelmi dalt, csak néha füttyüi jó kedvűen a kis ökörszem, a közeledő tavaszt várva.

És közeleg is a várva-várt tavasz, el kell jönnie, tudják ezt a szárnyas vendégek. Mit törődnek ők az emberekkel, mit bánja a fecske, hogy egy török vagy görög lakja azt a házat, melynek vendégszerető eresze alatt békésen ragasztgatja fészket. A vörösbegy elturbékolja énekét a templom kupoláján, mitsem gondolva avval, hogy félhold vagy kereszt diszítí azt.

A tavasz megjelent s ha kedvező az idő, megtelnek a partok s mocsarak különböző vízi madarakkal, kik téli tartózkodásukból, Afrikából, hazatérnek. Nehány nap múlva eltűnnek ismét, hogy az éjszaki vidékeken elvégezzék költő munkájukat.

A fülemüle egész kíséretével, mely csupa éneklő és csiripelő rokonaiból áll, bujkál most az oleanderbokrokban és felvidíja dalával a pompás völgyeket, a gabonaföldek fölött százával énekelnek a pacsirták.

De nem élvezhetik zavartalanul szerelmi boldogságukat, ellenségeik nyomon követik. Sólymok veszélyt és ijedséget hoznak, sőt éjjel sincsenek ez üldözött teremtések biztonságban, mert hisz a baglyok is ott tartózkodnak átutazóban.

A csapat már megindult, hegy és völgy, erdő és puszta, mező és kert, mocsarak, lápok és a levegő hemzsegek az utasoktól. De csak rövid ideig tart ez a mozgalom, mert csakhamar mindegyik honába vonul.

Az ember tehet, a mit akar, a természet halad nyugodt, biztos lépésekkel, és mindig nyújt védelmet és segítséget gyermekeinek. Boldog az, ki ezt belátja és a hideg emberáradatból a természet ölébe siet, hogy erőteljes szívverésétől felüdítve és erősödve, nyugodtan és biztosan várja a jövőt és a sors szélségeit.

F. L.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A szürke medve.

Francziából: Kardosné Szabó Anália.

I.

Az összes amerikai négylábu állatok között ez az egyedüli, mely valóban félelmetes. Természete, szokása, vakmerősége bámulatos. A szürke medve roppant nagyságu, ereje óriási; gyorsasága felülmúl minden képzeletet. Körmei kilencz hüvelyk hosszúak; a gyümölcsöt, makkot, gyökeret nagyon kedveli. Húsevő és növényevő egyaránt. Megtámadja a bivalybikát is s a győztes mindig ő marad. Falánksága mesés. A sivatagokban a szánkát futtában, könnyűszerrel felfordítja s mindjárt meg is lakmározza áldozatait.

Ha azonban szemben találja magát a vadással, rögtön hátsó lábaira áll, s kész elfogadni a harcztot; de ha az ember futásban keres menedéket, akkor menthetetlenül veszve van; nyomban utótréti s hatalmas talpának egy csapásával földre teríti.

Ha éhes... akkor fordul a koczka, ő vadászik az emberre. A nyugoti vadászok nagy előszeretettel úzik az izgató medve-

vadászatot, mint a legveszedelmesebbet, Amerika szárazföldjének minden vadászata között.

A szürke medvét leginkább szeretik lóhátról támadni. Ha a medve lőtávolságra jutott, elsütik rá fegyverüket. A vadásznak biztos szemmel s kézzel kell bírnia, hogy első lövésre találjon, mivel a lövés csak akkor halálos, ha a fejet vagy a szívet érte. Ellenkező esetben jaj lovasnak és lónak egyaránt, mert menthetetlenül a rettentő körmök közé kerül.

*

Egy este egy bivalybika vadászatra induló karaván a tengerparton pihenőt tartott. Alig telepedtek le, számos nyomra találtak s rémülten látták, hogy sátraikat a szürke medvék tanyájának kellős közepén ütötték fel. A táborozás minden gyönyörtisége el vala romva. Az éjszakát ébren s halálos nyugtalanságban, de minden veszedelem nélkül töltötték el; már-már azt hitték, hogy feltevésükben csalódtak, míg hamarosan megbizonyosodtak az ellenkezőről.

A karavánban szerepelt egy Villiam Cannon nevű határőrvideki katona is, mint meghívott vendég; ki sem a vadászatban, sem a lövésben nem vala jártas. Társai szerettek e miatt vele tréfálni. Ingerelve a tréfa által, folyton gyakorolta magát a lövésben, de siker nélkül.

Az nap délután az éjszakázástól kimerült karaván sátraiba vonult kevés nyugalomra. Villiam Cannon ezt az időt vadászatra akarta használni; égett a vágytól, hogy bebizonyítsa bátorságát és ügyességét társainak.

Eszrevétlen kilopózkodott a sátrak közül, előbb azonban megtömvén vadásztarisznyáját jóféle elemózsiaival. Puskáját vállára vetve, boldogan indult egyedül... bivalybika vadászatra.

A mint egy szűk hegyi ösvéhyen haladt keresztül, lépteket, nehéz lépteket hallott... Megfordult... Nagy ijedelmére egy szürke medvét látott czammogni háta mögött; Cannon annyit hallott már e rettenetes vadállat sérthetlenségéről, hogy meg sem kísérelte fegyverét használni, hanem ledobva hűsös tarisznyáját a medve elébe — futásnak eredt. A medvét nem csábitotta el a sonka illata, érintetlenül haladt el mellette s folytatta útját kiszemelt áldozata után. A medve csak czammogott, nyilván nem tartotta érdemesnek a megerőltetést a biztos győzelem tudatában; vagy — a mi még valószínűbb — nem vala éhes.

Cannon futott teljes erejéből, már nagyon kevés volt a tá-

volság közte s üldözője között, midőn egy magas fához ért s egy pillanat alatt fenn volt a fa tetején. A puskát előbb ledobva válláról a földre. A medvéknek ez a fajtája nem ért a kúszáshoz; a szürke medve tehát ostromzár alá vette a fát, a melyre Cannon felmászott; letelepedett a fa alá, hogy majd kibőjtöli az embert.

Az éj beköszöntött. Cannon a sötétség miatt nem tudhatta, ott van-e még ellensége a fa alatt? Az egész éjszakát iszonyu aggodalmak közt virrasztotta s töltötte a fa tetején. Napkelte előtt a medve, megunva a várakozást, más zsákmány után indult.

Reggel Cannon óvatosan leszállt a fáról, telvette puskáját s Istennek ajániva árva lelkét, visszaindult az ösvényen, s a kiáltott félelemtől félhalva érkezett a sátorba, hol nagy aggodalomba voltak eltűnte miatt s e kaland után örökre lemondott a dicsőségről, hogy egyedül induljon bivalybika vadászatra.

Miért költöznek a madarak?

Mi indíthatja a madarakat vajjon arra, hogy elköltözzenek tőlünk? Hideg és ételhiány nem lehet, hiszen az őszi éléstárában alaposan kihizhatnak. A hideg sem kergeti őket, hiszen még derült időnk van. Sokszor hűvösebb a levegő, mikor hozzánk visszatérnek.

E kérdés felett nem egy tudós töprengett, a nélkül, hogy mostanáig kielégítő felvilágosítást találtak volna. Valószínűnek látszik az a feltevés, hogy légáramlatok, melyek a napéjj egyenlőség idején — a vándormadarak fűtazásakor — emelkednek, a nagyon érzékeny kis utasokat figyelmeztetik, hogy elérkezett idejük. De ez ellen is nem egy tény bizonyít, pl. az, hogy fiatalon megfogott vándormadaraknál is jelentkezik e vándorösztön, még pedig hevesen.

Legyen akárhogy. Mi jó útat kívánunk mindég a kis légi utasoknak. Pedig mennyi az ellenségük, mennyi veszélynek néznek elébe. Legveszedelmesebb ellenségük az ember. A görögök és olaszok, kik a vándorlás alatt ezrével pusztítják az úttól fáradt énekeseinket, hogy éhes gyomrukat velük megtöltsék. Hány-szor sodorja százával a dühöngő vihar a szegény állatokat a tengerbe. Bár sokan nagyszerű tájékozó képességüktől vezetve olyan útat választanak, hol időnként szigetek nyugvóhelyeket nyújtanak, úgy, hogy aránylag rövid útat kell egyhuzamban a víz fölött tenni. A pihenők daczára még mindig elég veszélyesek ez útat. Fel lehet tenni, hogy gyakran a fiatalok közül, kik rendszeren külön vonulnak az öregektől (némely fajnál külön mennek a különböző nembeli madarak), sokan elpusztulnak. Különösen

azért, mert valószínűleg még sincsen oly pontosan meghatározott útvonal, mint azt előbb gondolták. Az útasok rendszeren éjszakkéletről délnyugat felé huzódó irányt követnek, tehát gyakran oly utat választanak, mely az által, hogy nem nyújt eíég pihenőt, a gyengébbeknek egyuttal háliált jelent.

E mondottakból következik, hogy kedves szárnyas barátaink megérdemlik, hogy távasszal oly örömmel fogadjuk. Ez a tulajdonképeni hazájuk, hol költönek, fiaikat fölnevelik, hol buzgón pusztítják a kártékony rovarokat. Énekükkel füllöket, csinos külsejükkel és fürge mozdulataikkal nemünkét örvendeztetik meg, legalább itt legyenek biztosságban: üldözések elől. Ezt szilárdan el kell határozni és azt is, hogy mindent megteszünk, mi hatalmunkban áll, hogy madarainkat megvédjük.

E. E.

Állatvédelem és Állatvilág.

Állatok barátsága. Megható eset, bár hőse csak egy borju, meg egy gyöngytyuk.

Egy borgó-beszterczei szegénysorsu oláhnak — uja tudósítónk — összes vagyona egy üszőborju és egy gyöngytyuk volt. Az üsző legelészeit a kicsi réten, a mely a viskó körül terült el s nyomában járt szüntelenül a gyöngytyuk. Nem volt mód, a mivel a két állatot el lehetett volna választani.

A mult héten az üsző egy fedetlen kutba esett. A ház üres volt s nem volt senki, a ki az üszőt kiszabadította volna.

Egy este végre hazatért a gazda s keresésére indult jószágának. A gyöngytyuk kiálhatatlan lármája figyelmét fölkelte, utána ment s minthogy a gyöngytyuk a kut szélén ült, megtalálta végre a borjut, mely azonban már élettelen volt.

Másnap a gazda gyöngytyukját sem lelta meg. Önkénytelenül a fedetlen kuthoz ment, s szinte mesébe való, a mit látott: utolsó darab jószág, a gyöngytyuk is, a kut alján feküdt megfulva lenn a vízben, a hol barátja, a borju elpusztult.

Dominózó kutya. Egy gazdag angol megtanította a kutyáját a dominózás nemes mesterségére s most a londoni szalonokban játszik vele. Az okos állat szemközt ül a gazdájával egy székre s úgy dominózik. A partnerek hat-hat követ vesznek maguk elé. A kutya végignézi őket, kiválasztja a keitős követ s szájjával az asztal közepére teszi, mire az ánglius melléje teszi a megfelelő követ. Így folytatják a játékot, a míg a kövek elfogynak. Erre új játékba fognak. Az angol néha szándékosan rossz követ tesz. Ilyenkor a kutya egyideig rámeresztli a szemét, majd ugatni kezd. Ha az ánglius nem akarja észrevenni tévedését, az eb a hamis követ eltaszítja az órával s gazdája ölébe ugrik, vagy az asztalra támaszkodva az első lábaival, az angol köveiből helyes követ

pótolja. A nézők nem győzik bámulni, a mikor az okos állat a gazdája minden titkos intése nélkül megnyeri a játékot.

A teknősbéka esze. Yerkes angol tudós többrendbeli kísérletet végzett, hogy a teknősbéka szellemi képességeit megvizsgálja. Egy nagy ládából labirintust csinált, egymásba nyíló kamrákkal, folyosókkal, barlangokkal, de úgy, hogy két-két nyílás sohasem esett egymással szemközt. A teknősbékát a láda egyik sarkába tette, a másikban az anyékos fekvőhelye volt, a hol nyugodni szokott. Kezdetben meglehetősen hosszú időbe telt, míg a teknős a helyére talált, de minden újabb kísérletnél gyorsabban ment a dolog s végül a teknős a sok labirintuson és nyílásokon át a legrövidebb úton ért a fekvőhelyére, a mi világos jele a béka tanulékonyságának. Az első kísérlet alkalmával az állat 35 perczig tévelygett céltalanul, míg végre fészkére talált. A második kísérletnél csak 15 perczre volt szüksége. A harmadik kísérletnél az utazásra csak 5, a negyediknél már csak 3 perczet vett igénybe. Azután pedig minden hiba nélkül ment a dolog.

1902-re tagsági díjukat folytatólag befizették.

Kolozsvárról:

Dr. Apáthy Istvánné	2 K.	Ditróy Margit	4 K.
Dr. Gyalui Bernáth Albert ..	2 >	Dr. Farkas Gyula	2 >
Bournáz Jánosné	2 >	Br. Feilitzsch Arthur	2 >
Dr. Csávásy Gyula	2 >	Szechlinszky Györgyné	2 >
Ifj. dr. Genersich Antalné ..	2 >	Gr. Teleki Károly	2 >
Czirják Mariska	2 >	Br. Wesselenyi Miklós	2 >

1903-ra tagsági díjukat befizették.

Kolozsvárt:

Dr. Russel Károly

2 K.

Vidékről:

Németh Károly Kecskemét .. 2 K.
Grimm Gusztáv Budapest

Virányi István,
az egyesület pénztárosa.

K é r e l e m.

Megkezdve az 1903. évre szóló tagsági díjnyugták szétállítását, tisztelettel felkérjük úgy vidéki, mint helybeli pártfogóinkat, hogy csekély 2 korona évi tagsági díjukat, a melyért kedves, általános elismerésben részesülő havi közlönyünket is kapják, alulírt pénztárhoz mielőbb beküldeni, illetve nyugtájukat kihordónktól, ha azzal jelentkezik, kiváltani sziveskedjenek, hogy további működésünket a szegény állatok védelme érdekében akadálytalanul folytathassuk.

Kolozsvár, 1903. évi május hó 1-én.

Ösv. Br. Bánffy Zoltánné,
elnök.

Virányi István,
pénztárnok.